

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронском облику потребно је доставити Министарству на имејл адреси: mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 10. децембар 2021. године.

1002

На основу члана 31. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ НЕМАТОДА У БИЉНОЈ ПРОИЗВОДЊИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ У 2021. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, подручје дјеловања, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством нематода у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години.

Члан 2.

(1) Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства нематода на мјестима производње садног материјала, у производним засадима биљака домаћина, увозним пошиљкама, те мјестима промета садног материјала и сјемена.

(2) Предмет праћења су нематодне вектори вируса фамилије Longidoridae, стабљикина нематода *Ditylenchus dipsaci*, јабукина нематода *Meloidogyne mali* и врсте нематоде *Meloidogyne incognita* M. javanica, M. hapla, M. arenaria, *Pratylenchus penetrans* и *P. vulnus*.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради утврђивања присуства нематода у биљној производњи спроводи се на граничним прелазима и на цијелој територији Републике Српске.

(2) Посебан надзор и мјере надзора на граничним прелазима и на мјестима промета сјемена и садног материјала спроводи Републичка управа за инспекцијске послове (у даљем тексту: Инспекторат).

(3) Институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља за штетни организам из члана 2. став 2. овог правилника (у даљем тексту: овлашћене институције) спроводе посебан надзор у регистрованим расадницима и производним засадима.

(4) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним саветима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(5) Програм посебног надзора подразумеје мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(6) Увозне пошиљке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу, те за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(7) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

(1) Најважније биљке домаћини нематоде вектора вируса фамилије Longidoridae су: *Rubus idaeus* (малина), *Rubus fruticosus* (купина), *Malus domestica* (јабука), *Prunus domestica* (шљива), *Prunus persica* (бресква), *Prunus avium* (трешња), *Vitis vinifera* (винова лоза), *sp. Vaccinium myrtillus* (боровница) и друге.

(2) Најважније биљке домаћини стабљикине нематодне *Ditylenchus dipsaci* су: *Allium cepa* L. - црвени лук, *Allium sativum* L. - бијели лук, *Allium porrum* - празилук, *Avena sativa* - зоб, *Begonia* spp. - беронија, *Beta vulgaris* var. *saccharifera* - шећерна репа, *Cannabis sativa* - конопља, *Fragaria ananassa* - јагода, *Gladiolus* spp. - гладиоле, *Hyacinthus orientalis* - зумбул, *Medicago sativa* - луцерка, *Narcissus* spp. - нарцис, *Nicotiana tabacum* - дуван, *Phaseolus vulgare* - пасуљ, *Pisum sativum* - грашак, *Secale cereale* - рижа, *Solanum tuberosum* - кромпир, *Trifolium pratense* - црвена дјетелина, *Trifolium repens* - дјетелина, *Tulipa* spp. - тулипани, *Vicia faba* - боб, *Zea mays* - кукуруз и друге.

(3) Најважније биљке домаћини јабукине нематодне *Meloidogyne mali* су: јабука и њене подлоге (*Malus domestica*, *M. pumila*, *M. prunifolia*), дуд (*Morus alba*, *M. bombycis*) и бријестови (*Ulmus chenmoui*, *U. glabra*).

(4) Биљке домаћини врста *Meloidogyne incognita* M. javanica, M. hapla, M. arenaria, *Pratylenchus penetrans* и *P. vulnus* су воћне врсте чије се саднице производе у расадницима.

Члан 5.

Одабир локација за спровођење овог програма врши се на основу биологије штетног организма, климатских услова за његов развој, географске дистрибуције и величине површина на којима су заступљене биљне врсте биљки домаћина.

Члан 6.

Подручја рада су мјеста уласка пошиљки биљака домаћина у Републику Српску, регистровани расадници биљака домаћина, производни засади биљака домаћина, као и мјеста унутрашњег промета.

Члан 7.

(1) Узимање службених узорка за лабораторијско тестирање стабљикине нематодне врши се током сезоне раста биљака домаћина, када су симптоми видљиви, а узорковање на остале нематодне врсте врши се током цијеле године.

(2) Узорковање у расадницима врши се на крају вегетационог периода гајених биљака које су предкултура у процесу производње садног материјала.

(3) Узимање службених узорка врше овлашћене институције уз присуство запослених у Министарству, који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди, а који одређују локацију и засад за узимање узорка.

(4) Мониторинг над присуством штетних организама зависи од врсте биљке домаћина и географског положаја.

(5) При опису мјеста узимања узорка обавезно се детаљно описује мјесто узорковања са обавезним уношењем GPS позиције, те се сви подаци уносе у образац Записника о узимању узорка и пријаву узорка, који се налазе у Прилогу 3. овог програма и чини његов саставни дио.

Члан 8.

(1) Број узорка за лабораторијско испитивање присуства нематоде из регистрованих расадника и производних

засада, које врше овлашћене институције, приказан је у Табели 1. из Прилога 2. овог програма, који чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

(2) Број службених узорака садног материјала и сјемена из увоза и из унутрашњег промета за лабораторијско испитивање, чије узимање врши Инспекторат, прописан је у Табели 1. из Прилога 2. овог програма, који чини његов саставни дио.

Члан 9.

(1) Лабораторијска испитивања узорака врше се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама.

(2) Лабораторијски извјештаји, осим резултата анализа, садрже методе по којима је вршена детекција.

Члан 10.

(1) Свака локација узорковања уноси се у Фито-Гис апликацију.

(2) На основу резултата спровођења Програма, узорковања и извјештаја из лабораторија, овлашћене институције дужне су да израде карту локација узорковања и карте локација са позитивним узорцима користећи Фито-Гис апликацију.

Члан 11.

(1) Сви вршиоци посебног надзора достављају Министарству извјештај о спровођењу овог програма.

(2) Рок за узимање узорака из регистрованих расадника, производних засада, те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2021. године.

(3) Коначни извјештај о спроведеном програму и карте из члана 10. става 2. овог програма достављају се Министарству до 10. децембра 2021. године.

(4) Рок за узимање узорака из увоза, достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа, те достављање извјештаја Инспектората је 31. децембар 2021. године.

(5) Сви вршиоци одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током спровођења овог програма, а посебно о свим случајевима откривања штетних организама који су предмет посебног надзора.

(6) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, вршиоци одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о том обавјештава Министарство.

Члан 12.

Укупни резултати овог програма воде се и достављају Министарству на прописаним обрасцима 1. и 2, који се налазе у Прилогу 4. овог програма и чини његов саставни дио.

Члан 13.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2021. години - право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 14.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 12.03.3-330-1275/21

24. маја 2021. године

Бања Лука

Министар,

Др **Борис Пашалић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

А) Метода узорковања, детекције и идентификације нематода вектора вируса фамилије Longidoridae

1. Узорковање

Узимање земљишних узорака из расадника и производних засада врши се нематолошком сондом пречника 3 cm са дубине од најмање 30 cm. Са површине до 0,2 ha узорак се састоји од 20 убода сондом, а са већих површина од 50 до 60 убода сондом. Узорковање је детаљно описано протоколом EPPO PM 4/35 (1) Soil test for virus-vector nematodes in the framework of EPPO Standard PM 4 Schemes for the production of healthy plants for planting of fruit crops, grapevine, Populus and Salix.

2. Екстракција нематода

Екстракција нематода врши се по протоколу EPPO PM 7/119 (1) Nematode extraction.

3. Идентификација нематода

Детекција и морфолошка и молекуларна идентификација нематода врши се по протоколу PM 7/95 (2): *Xiphinema americanum sensu lato*.

Б) Метода узорковања, детекције и идентификације стабљикине нематодe - *Ditylenchus dipsaci*

Узорковање, екстракција и идентификација стабљикине нематодe – *Ditylenchus dipsaci* врши се по следећим EPPO протоколима: PM 7/119 (1) Nematode extraction, PM 7/87 (2) *Ditylenchus destructor* and *Ditylenchus dipsaci*.

В) Метода узорковања, детекције и идентификације јабукине нематодe – *Meloidogyne mali*

Узорковање, екстракција и идентификација јабукине нематодe – *Meloidogyne mali* врши се по следећим EPPO протоколима: PM 7/119 (1) Nematode extraction, PM 7/136 (1) *Meloidogyne mali*, PM 7/129 DNA barcoding as an identification tool for a number of regulated pests: DNA barcoding nematodes (EPPO, 2016).

Г) Метода узорковања, детекције и идентификације *Meloidogyne incognita* M. javanica, M. hapla, M. arenaria, *Pratylenchus penetrans* и *P. vulnus*

Узорковање се врши нематолошком сондом дужине 25 cm и пречника 1 cm до 2 cm, са тачака распоређених у врховима квадратне мреже странице 10 m.

Екстракција нематода врши се по протоколу EPPO PM 7/119 (1) Nematode extraction. Идентификација нематода вршити се на основу следећих референци: Wishart J, Phillips MS, Blok VC. Ribosomal intergenic spacer: A polymerase chain reaction diagnostic for *Meloidogyne chitwoodi*, *M. fallax*, and *M. hapla*. *Phytopatology*. 2002;92:884–892. Handoo, Z. A. and A. M. Golden. 1989. A key and compendium to the species of *Pratylenchus* Filipjev, 1936 (lesion nematodes). *Journal of Nematology*, 21: 202-218.

ПРИЛОГ 2.

Табела 1. Преглед дистрибуције броја узорака за лабораторијско тестирање на присуство нематода у биљној производњи у регистрованим расадницима и производним засадама

Редни бр.	Врста/фамилија нематода	Мјесто узорковања	Број узорака	Укупно
1.	Нематодe вектори вируса фамилије Longidoridae (<i>Longidorus attenuatus</i> Hooper, <i>Longidorus elongatus</i> (de Man) Thorne et Swanger, <i>Longidorus macrosoma</i> Hooper, <i>Xiphinema diversicaudatum</i> (Mikolietzky) Thorne)	производни засади	15	58
		расадници	38	
		увоз и унутрашњи промет	5	

Образац 2. Резултати Програма посебног надзора над присуством нематода *Ditylenchus dipsaci* у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години

Ред-ни бр.	Произвођач/власник	Регија	Општина	Врста	Мјеста узорковања /површина узорковања (ha)	Датум прегледа/узорковања	Лице које је узорковало	ХУ координате	Бр. записника	Бр. извјештаја	Резултат

Образац 3. Резултати Програма посебног надзора над присуством нематода *Meloidogyne mali* у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години

Ред-ни бр.	Произвођач/власник	Регија	Општина	Врста	Мјеста узорковања /површина узорковања (ha)	Датум прегледа/узорковања	Лице које је узорковало	ХУ координате	Бр. записника	Бр. извјештаја	Резултат

Образац 4. Резултати Програма посебног надзора над присуством нематода *Meloidogyne incognita*, *Meloidogyne javanica*, *M. hapla*, *M. arenaria*, *Pratylenchus penetrans*, *Pratylenchus vulnus* у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години

Ред-ни бр.	Произвођач/власник	Регија	Општина	Врста	Мјеста узорковања /површина узорковања (ha)	Датум прегледа/узорковања	Лице које је узорковало	ХУ координате	Бр. записника	Бр. извјештаја	Резултат

Образац 5. Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством нематода у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години

	Нематодне вектори вируса фамилије Longidoridae (<i>Longidorus attenuatus</i> Hooper, <i>Longidorus elongatus</i> (de Man) Thorne et Swanger, <i>Longidorus macrosoma</i> Hooper, <i>Xiphinema diversicaudatum</i> (Mikolietzky) Thorne)	<i>Ditylenchus dipsaci</i> (Kuehn) Filipjev	<i>Meloidogyne mali</i> Itoh, Ohshima & Ichinohei	<i>Meloidogyne incognita</i> (Kofold et White) Chitwood, <i>Meloidogyne javanica</i> Chitwood, <i>M. hapla</i> Chitwood, <i>M. arenaria</i> Chitwood, <i>Pratylenchus penetrans</i> (Cobb) Filipjev et Schuurmans-Stekhoven, <i>Pratylenchus vulnus</i> Allen et Jensen	Укупно
Број узорака за лабораторијску анализу					
Број позитивних узорака					
Број негативних узорака					

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству на имејл: mps@mps.vladars.net.

Уставни суд Републике Српске

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске и члана 40. став 5, члана 57. тачка а) и члана 60. став 1. т. а) и б) Закона о Уставном суду Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 26. маја 2021. године, д о н и о је

ОДЛУКУ

Утврђује се да члан 58. став 1. тачка б) у дијелу који гласи: "оригиналан" и члан 58. став 2. Правилника о садржају, обиму и начину остваривања права на здравствену заштиту ("Службени гласник Републике Српске", бр. 102/11, 117/11, 128/11, 101/12, 28/16, 83/16, 109/17, 115/17, 17/18, 53/18, 59/18, 112/18, 17/19, 98/19, 21/20 и 19/21) нису у сагласности са Уставом Републике Српске и Законом о општем управном